

Utilitarister mener altså at vi alltid skal velge det handlingsalternativet som gir de beste konsekvensene. Men hva sikter de til med at en konsekvens er god, eller, med andre ord, at konsekvensen er *verdifull*? Det varierer naturligvis fra person til person hva vi oppfatter som verdifullt i vårt liv. For eksempel ønsker noen materiell velstand, mens andre setter mer pris på fritid. Noen ønsker å leve et byliv, mens andre foretrekker å bo på landet. Men utilitarister vil si at selv om det kan være store variasjoner når det gjelder hva slags liv vi ønsker å leve, så er det til syvende og sist én og samme ting som har verdi for alle mennesker.

Et mulig svar på hva denne ene tingen er, er *lykke*. De tidlige utilitaristene, slik som Jeremy Bentham (1748–1832) og John Stuart Mill (1806–1873) står for dette synet. De mente altså at vi alltid skal velge det handlingsalternativet som fører til den største samlede mengden lykke for alle berørte parter. Alle andre ting vi oppfatter som verdifulle, slik som for eksempel kunnskap, materiell velstand, god helse, vakker kunst eller bevaring av naturen, har ifølge de tidlige utilitaristene bare verdi i den grad de fører til en større sum av lykke.

Nytteprinsippet: det utilitaristiske prinsippet som sier at vi alltid bør velge det handlingsalternativet som gir størst sum av gode konsekvenser.

Men hva skal vi forstå med ordet «lykke»? Bentham har en jordnær forståelse av hva det vil si å være lykkelig. Lykke skal nemlig forstås som følelse av nytelse eller behag, og fravær av ubehag og smerte. Summen av følelse av behag og fraværet av smerte er altså det eneste som har betydning når vi skal avgjøre om en handling er etisk riktig. *Hvem* som opplever behaget, om det for eksempel er en

kvinne eller en mann, en europeer eller en afrikaner, er irrelevant. *Hva* som fører til den behagelige følelsen, er også likegyldig.

Vi har tidligere vært inne på at de normative etiske teoriene vi tar opp her, har til hensikt å fungere som «universalnøkler». Dette gjelder i spesielt stor grad for utilitarismen. I tillegg til å gi prinsipper for hvordan vi som enkeltindivider bør handle, er utilitarismen også en teori om hvordan politiske beslutninger bør tas, og hvordan rettssystemet kan brukes som et virkemiddel for å skape et bedre samfunn. Utilitarismen skal altså for eksempel kunne gi oss et redskap for å ta beslutninger om hvorvidt staten bør gi konsesjoner til oljeleting, hvor store bevilgninger universitetene bør få, eller hvorvidt adgangen til selvbestemt abort bør utvides.

Med tanke på at utilitarismen ble utviklet for over 200 år siden, hadde tilhengerne av teorien allerede fra starten av et bemerkelsesverdig moderne syn på mange politiske spørsmål. For eksempel argumenterte Bentham for at kvinner skulle ha de samme rettighetene som menn (Williford, 1975), for forbud mot fysisk avstraffelse av barn, for avvikling av slaveri i Amerika (Rosen, 2005), for beskyttelse av dyrs velferd (Bentham, 1789/1996), for frigjøring av seksuelle minoriteter (Bentham, 1978), mot utnyttelse av kolonier (Pitts, 2009) og for en human behandling av kriminelle (Bentham 1789/1996). Når utilitarister kunne komme til konklusjonene som dels var helt uhørte i samtiden, var det fordi de utilitaristiske prinsippene gjorde det mulig å se samtidens oppfatninger i et kritisk lys.